

ISSN 1815-3070

Лінгвістичні студії Linguistic Studies

Випуск 34

2017

ЗМІСТ		
Загнітко Анатолій	Вступ	11
РОЗДІЛ I	Матеріали до XVI Міжнародного з'їзду славістів	13
	Грамматична категоризація в слов'янських мовах у діахронії та синхронії	
Бранднер Алеш	Функции русского беспредложного винительного падежа на фоне исторического развития языка	13
Всеволодова Майя	Славянские языки: объективная грамматика и категория грамматикализации	18
Загнітко Анатолій	Рівнево-ступенева типологія граматизації в сучасному слов'янському реченні)	28
Попович Людмила	Грамматикалізація показників евіденційності в українській мові	38
РОЗДІЛ II	Теоретичні питання синтаксису	53
Кобченко Наталя	Техніка оформлення подвійного підрядно-предикативного зв'язку на рівні простого речення	53
РОЗДІЛ III	Функційна семантика лексичних і фразеологічних одиниць	61
Бороденко Людмила	Запозичення релігійної сфери в лексичній системі польської мови	61
Грижак Людмила	Емоційно-оцінні слова в портретному зображенні жінок у романі Чарльза Діккенса «Холодний дім»	64
Добровольська Оксана	Назви митців у середньоанглійській мові: етимологія та вжиток	68
Стишов Олександр	Спортивні жаргонізми в українській мові кінця XX – початку XXI століття	76
РОЗДІЛ IV	Актуальні проблеми зіставно-типологічного вивчення мов	85
Бурак Віра	Субзнакова фіксація лінгвокультурного змісту в похідних номінаціях родичів (на матеріалі української та польської мов другої половини XIX століття)	85
Гайдук Неллі	Аналіз варіантів культурно-ціннісної інтерпретації концепту мультикультуралізм в українській та російській мовах (на матеріалі газетних статей українських та російських інтернет-видань)	100
Краснобаєва-Чорна Жанна	Цінність <i>розум</i> : семантика, структура, прагматика (на матеріалі англійської, німецької, української та російської фразеології)	104
РОЗДІЛ V	Проблеми лінгвістики тексту, дискурсології, когнітивної лінгвістики	110
Вільчинська Тетяна	Концепт “війна”: особливості мовної об'єктивації у газетному тексті	110
Олійник Наталя	Концепт <i>нестача</i> та його історичний розвиток в англійській мові	114
Ольхович-Новосадюк Марія	Емоційний концепт РАДІСТЬ в англійській лінгвокультурі	118
Пикалюк Роман	Когнітивний потенціал модальних значень у художній прозі І. Багряного	123
Попова Наталія	Динаміка розвитку концепту <i>aventurismo</i> і його роль у становленні національної концептосфери Іспанії	127
Радчук Ольга	Актуальність генетичного зв'язку опозитів <i>відсутність – присутність</i> для когнітивного вивчення поняття <i>відсутність</i>	133
Самсоненко Наталія	Грамматичне подання мотиву медитативної та споглядальної самотності (на матеріалі російськомовної поезії XIX – XXI століть)	138
Совтис Наталія	Українська пісня в польському перекладі	142
Шевченко Лариса	Модельовання структури концептосфери Нового Завіту засобами епідигматики	147
Щербак Олена	Ключовий знак як впливовий стрижень структури лінгвосеміотичного коду рекламної комунікації: проблеми ідентифікації	152

РОЗДІЛ V. ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ, ДИСКУРСОЛОГІЇ, КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Тетяна Вільчинська

УДК 81'42 = 161.2

КОНЦЕПТ “ВІЙНА”: ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ОБ’ЄКТИВАЦІЇ У ГАЗЕТНОМУ ТЕКСТІ

Статтю присвячено лінгвокогнітивному аналізу концепту “війна”, реалізованому на шпальтах тернопільського регіонального видання – газети “Свобода”. Передусім було розглянуто такі засоби мовної об’єктивації досліджуваного концептуалізованого поняття, як ім’я, синоніми, атрибутивні і предикативні синтагми, фразеологічні та метафоричні одиниці. Доведено, що концепт “війна” характеризується розгалуженим номінативним полем та є когнітивно багатограним.

Ключові слова: концепт, війна, вербалізатор, номінативне поле, газетний текст.

XXI сторіччя – час інтенсивного розвитку лінгвістичних учень, розробки нових напрямків, згідно з якими мова розглядається як різновид пізнавальної діяльності. У процесі пізнання людина оперує особливими лінгвокогнітивними одиницями — концептами, що виникають завдяки її здатності виокремлювати із загальної інформації про світ стійкі, типові ознаки явищ і відповідно систематизувати їх. Вивчення особливостей мовної концептуалізації культурного простору через концепти уже протягом тривалого часу належить до пріоритетних напрямків у сучасній лінгвістиці.

Об’єктом ґрунтовних лінгвокогнітивних студій було чимало концептуальних одиниць, проте особливості вербалізації концептуалізованого поняття війни в українській лінгвокультурі розглядалися мало. Певні фрагменти аналізу концепту “війна” демонструють праці Л. Венедиктової, У. Карпенко-Іванової, О. Колесник, П. Нікітіної, Г. Яворської та ін. Водночас актуальним залишається його дослідження на матеріалі засобів масової інформації.

Метою запропонованої розвідки є з’ясувати специфіку вербалізації концепту “війна” в українському газетному тексті, зокрема тернопільському регіональному виданні – газеті “Свобода” за 2014 р., коли публікації на тему війни не сходили з її шпальт.

Як зазначає С. Воркачов, “про зв’язок концепту з вербальними засобами вираження йдеться практично в усіх визначеннях концепту, однак єдності щодо конкретних значущих одиниць мови, з якими він співвідноситься, у лінгвоконцептологів ще немає” (Vorkachev 68).

Питання мовної об’єктивації концептів розглядали А. Вежбицька, О. Задорожна, В. Зусман, Л. Компанцева, Т. Космеда, М. Піменова, М. Скаб, В. Старко, Ю. Степанов, Т. Романова та ін. При цьому науковці розмежовують вербальні (словесні, мовні) і невербальні (жести, рухи тощо) концепти (В. Зусман), прямі (слова, етимологію яких можна звести до ключової лексики концепту) і непрямі засоби їхньої мовної репрезентації (сполучуваність, граматичні характеристики слів та іншу інформацію) (А. Вежбицька), або зосереджують увагу на якомусь одному вербалізаторі (Н. Арутюнова, С. Воркачов, В. Жайворонко), чи на сукупності мовних засобів як “вербальному еквіваленті концепту” (Т. Романова, В. Старко).

На думку В. Карасика, концепт може виражатися сукупністю мовних і немовних засобів, які прямо чи опосередковано уточнюють і розвивають його зміст (Karasik 110). За словами М. Піменової, концепт є утворенням, “розпорошеним у мовних знаках, які його об’єктивують”, тому для відтворення його структури необхідно дослідити весь мовний корпус, за допомогою якого він репрезентується (лексичні і фразеологічні одиниці, паремійний фонд тощо), включаючи систему стійких порівнянь, які закарбували образи-еталони, питомі для певної мови (Ріпенова 9). Н. Мех зауважує, що “концепт може бути вербалізований окремими словами та словосполученнями, фразеологічними одиницями, реченнями та цілими текстами” (Mekh 21).

Останнім часом все частіше для термінологічної ідентифікації сукупності мовних засобів, що об’єктивують (вербалізують, репрезентують) концепт, уживають терміносполуку “номінативне поле”, учення про яке повною мірою висвітлене в навчальному посібнику З. Попової і Й. Стерніна “Когнітивна лінгвістика”. Як зазначають науковці, сукупність мовних засобів, що вербалізують концепт у конкретний період розвитку суспільства, становить його номінативне поле, яке включає одиниці різних частин мови та відрізняється від традиційної стратифікації лексичної системи національної мови – лексико-семантичної групи, лексико-семантичного поля, лексико-фразеологічного поля, синонімічного ряду, асоціативного поля – тим, що воно має комплексний характер й охоплює всі перелічені типи структур (Popova, Sternin 26).

За З. Поповою і Й. Стерніним, до номінативного поля концепту належать: прямі номінації концепту (ім’я, його системні синоніми); похідні номінації; спільнокореневі слова, деривативно пов’язані з основними вербалізаторами концепту; симіляри (лексими, що не є синонімами, але значення яких у свідомості мовців наближаються, як-от *газета* і *журнал*); контекстуальні синоніми та okazіональні індивідуально-авторські номінації; стійкі сполучення слів і фразеологічні одиниці в широкому розумінні (словосполучення, паремії,

афоризми тощо); вільні словосполучення, в яких об'єктивуються ті чи інші ознаки концепту; метафоричні номінації та суб'єктивні словесні дефініції, а також різні лексикографічні тлумачення вербалізаторів концепту в енциклопедіях, довідниках, лінгвістичних словниках; тематичні наукові або науково-популярні, художні і публіцистичні тексти; сукупності текстів; асоціативні поля (Popova, Sternin 66-71). Сюди ж дослідники пропонують включити й синтаксичні одиниці, які вважають ще недостатньо вивченими.

Водночас З. Попова і Й. Стернін зазначають два підходи, за допомогою яких можна досліджувати номінативне поле концепту. Перший із них передбачає виявлення тільки прямих номінацій концепту – його ключових репрезентантів та їх синонімів, тоді як другий дає змогу з'ясувати все, що доступне дослідникові (Popova, Sternin 177). Зазначимо, що в статті більшою мірою представлений перший підхід.

В. Карасик розрізняє три способи опредмечення концепту: позначення, вираження та опис. Під позначенням дослідник розуміє присвоєння концептуалізованому поняттю певного найменування, спеціального знака; під вираженням – усю сукупність мовних і немовних засобів, що ілюструють, уточнюють та розвивають його основне значення; а опис визначає як спеціальну дослідницьку процедуру тлумачення значення імені концепту та зауважує, що усі вони можуть брати участь у формуванні його номінативного поля (Karasik 110-111).

Щодо матеріалу дослідження, то газетний текст є найдавнішим видом медіатексту, який досліджували такі науковці, як Т. Добросклонська, Х. Дацишин, М. Луканіна, Н. Нестерова, О. Сербенська, Л. Ставицька та ін. При цьому здебільшого в коло наукових зацікавлень потрапляли функціонально-жанрові особливості таких текстів, образні засоби в них, тематичні доміанти і под. Сьогодні актуалізується передусім інтерес до медіатексту як засобу впливу і переконання. Від газетного тексту, як загалом й інших видів медіатекстів, очікують використання загальнозрозумілих сценаріїв та загальнодоступних засобів їхнього вираження (Dijk 128).

Подібне стосується і висвітлення теми війни і миру в газеті “Свобода” як рупорі суспільної думки на Тернопільщині. Матеріали, присвячені воєнним подіям в Україні, займають на її шпальтах багато місця і відіграють важливу роль у формуванні настроїв країни.

Зауважимо, що концепт “війна”, який на перший погляд видається інтуїтивно зрозумілим, насправді є складним і багатогранним. Досліджуючи символічну природу поняття війни, автори Енциклопедичного словника символів культури України стверджують, що “завзвичай на планеті завжди хтось воює, війна стала неодмінною і схоже неминучою умовою людського існування. Навіть не задумуючись про це, ми живемо з тією чи іншою концепцією війни, яка закарбувалася в нашій свідомості і культурі” (*Entsyklopedychnyi slovnyk symvoliv kultury Ukrainy* 118). Можливо, цим значною мірою і пояснюється наявність розгалуженого номінативного поля концепту “війна” в українській етнолінгвокультурі загалом та в публікаціях відповідної тематики в газеті “Свобода” зокрема.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що здебільшого концепт репрезентується в мові через слово – ім'я концепту, яке найбільш повно й адекватно передає його зміст. Ю. Степанов зазначає: “У концепту одна основна форма – слово чи словосполучення, що дорівнює слову, – ім'я” (*Stepanov* 73).

Важливого значення слову як основному репрезентанту концепту надає В. Жайворонок, зауважуючи, що воно не тільки містить і передає актуальну інформацію, а й акумулює також “загальногуманістичну, соціально-історичну, інтелектуальну, етнокультурну, експресивно-емоційну, оцінну інформацію, значущу для того чи того соціуму. У результаті чого мовна одиниця функціонує не просто як слово-номінація, а як слово-концепт – вмістилище узагальненого культурного смислу” (*Zhavoronok* 10).

Основним мовним репрезентантом досліджуваного концепту є лексема *війна*, що в Словнику української мови в 11-ти тт. тлумачиться насамперед як організована збройна боротьба між державними, суспільними класами тощо; стан ворожнечі між ким-небудь; суперечка, сварка з кимсь; боротьба (*Slovnnyk ukraïns'koyi movy* 1: 669). Наприклад: *Україна переживає важку війну** (*Svoboda* 67: 3). Тут і далі в дужках подаємо номер газети і сторінку.

Часто основне ім'я підсилюють, увиразнюють численні ад'єктиви, що разом із ним становлять атрибутивні синтагми, в яких експлікуються різні ознаки концептуалізованого поняття, як-от: *цинічна, садистська: Цинічна і садистська війна, яку ведуть терористи за повної підтримки режиму Путіна проти України, вимагає рішучих дій органів влади, армії та силових структур щодо зміцнення обороноздатності української держави та повернення миру в українське суспільство* (48: 1); *гібридна: Гібридна війна ведеться невеликими диверсійними групами* (48: 3); *справжня: На жаль, справжня війна на південному сході України дісталася міста над Дністром не тільки бойовим зведенням, а й свинцем та порохом і сумом глибокої втрати* (55: 1); *реальна: Військові експерти та вищі армійські чиновники заявляють, що Росія ось-ось готується до введення в Україну так званих “миротворців”, і що війна з Москвою реальна, як ніколи* (57: 3); *нав'язана: Але не в кого з нас немає сумніву в тому, що ми виграємо нав'язану нам війну* (63: 1); *несправедлива та безглузда: Олег вважає, що вже давно мав бути демобілізованим і надіється, що ті, хто прийдуть на його місце, будуть останніми, кого призвуть на цю несправедливу, безглузду війну* (23: 6); *дивна: Пишу про всі ці події узагальнено, адже короткий період отої дивної війни оголив багато проблем* (29: 1); “гаряча”, “холодна”: *Погрожує “холодною” і “гарячою” війною* (19: 3); *загарбницька: Ми ніколи не вели загарбницьких воєн і сьогодні не нападаємо на інші народи, але маємо святий обов'язок захищати свою Батьківщину* (59: 5);

неоголошена: *Ось так неоголошена війна забирає молоді життя, цвіт українського народу, хлопців, котрі повинні були будувати майбутнє нашої держави* (50: 3) та ін.

Виявлено також чимало контекстів, в яких репрезентантами концепту “війна” виступають синонімічні назви на зразок: *боротьба: Теперішня боротьба з ворогом свідчить, що справа українських Героїв незавершена, але наш дух незламний, а свобода та Україна для нас – понад усе!* (69: 1); або *борня*, що кодифікується як застаріла: *Через кров, через жертви, через віру та борню диктатура розвалилася* (50: 5); чи *АТО* (антитерористична операція), яку тлумачимо як семантичний неологізм: *Незважаючи на те, що влада це називає «АТО», ми знаємо, що це війна* (48: 4). Номеном аналізованого концепту нерідко виступає і лексема *схід*, а вислів *поїхати на схід* означає ‘поїхати на війну’: *А тоді знову зібрався і поїхав на схід* (53: 4).

Досить часто автори газетних матеріалів на позначення бойових дій в Україні вживають атрибутивні синтагми з іменниками іншомовного походження, як-от *агресія*, напр.: *По-друге, Україну охопила економічна криза та російська агресія на сході* (50: 2); *НАТО, ЄС, ООН, ОБСЄ, Рада Європи декларують свою політичну підтримку Києву, який протистоїть московсько-путінській агресії* (53: 1); *Усі перелічені країни свого часу змушені бути швидкими темпами будувати успішну економіку в умовах загрози воєнної агресії* (59: 3); *Україна не є винятком: збройна окупація Криму, безумовно, є відкритою агресією, що грубо порушує відповідні норми міжнародного права* (34: 2); *Однак реформа правоохоронних органів на Донбасі має відбуватися системно та виважено, щоб не залишити регіон беззахисним в умовах фактичної агресії ворожої держави* (34: 3); *Адже для перехідних держав, якою залишається Україна, особливо в умовах ворожої агресії, необхідно мати сильного президента...* (42: 3).

Нерідко журналісти для називання війни використовують також запозичену лексему *конфлікт*, що входить до складу як атрибутивних, так і номінативних синтагм. Пор.: *Це не внутрішній конфлікт, як намагасться подати світові Росія...* (67: 2); *Не було ще покоління, на яке не припали б війна чи військовий конфлікт* (48: 4); *А найманцем визначається особа, яка діє з метою отримання матеріальної вигоди і не є громадянином держави, що бере участь у збройному конфлікті...* (50: 1) та *Відразу ж починають згадувати про директиви ЄС, які забороняють постачати озброєння в зони конфліктів* (53: 1); *Врегулювання конфлікту збереже життя і забезпечить цілісність України* (40: 4).

Встановлено, що, крім згаданих, автори газетних публікацій часто послуговуються багатокомпонентними синтагмами, що будуються на основі слів *вторгнення, операція, атака, інтервенція*, напр.: *Військові підрозділи повинні оточити всі захоплені російськими військами міста Донецчини, де спецпідрозділи мають розпочати справжню, а не бутафорську антитерористичну операцію* (34: 3); *Він співав із небес і ділився з кожним отим бунтівним Тарасовим духом, який так потрібен Україні у цю лиху годину кремлівської інтервенції* (21: 3); *Спостерігаємо і величезну кількість жертв цих безперервних брехливих атак Росії на сході й півдні України, в Криму...* (23: 2); *Адже хлопці, які з березня перебувають в особливому режимі несення служби, налаштовані битися за свою землю до перемоги, незважаючи на проблеми* (59: 4).

Помітну групу серед вербалізаторів концепту “війна” становлять і предикативні синтагми на зразок *боронити край: Здобуті навички та уміння знадобляться їм у разі потреби боронити край на сході України* (48: 4); *боронити Україну: Юнак, що роком раніше пішов боронити Україну від зла, не міг подолати його тут, вдома* (55: 5).

Значення війни для українців у досліджуваних текстах значною мірою увиразнюють фразеологічні номінації, як-от в контекстах: *Україна переживає найскладніший час за всі роки незалежності, на нас пішли війною* (37: 3); *Як дати відсіч терористам на Донбасі?* (59: 2) або малі фольклорні жанри афористичного спрямування: *Війна є війна, у неї потворне обличчя, як колись писали у шкільних творах* (63: 1); *І хоч воювати не хочеться нікому, бо краще поганий мир, аніж добра війна...* (20: 4). Їхнє використання надає газетним матеріалам більшої емоційності та забезпечує вплив на читача.

До оригінальних образних засобів належать цитати з художньої творчості, що конотують емоції суму, горя, печалі, напр.: – *Якщо говорити коротко, – розпочав він, – то про війну можна словами поета: “З журбою радість обнялась”* (65: 3).

Поетизованим вербалізатором концепту “війна” є шевченківський вираз “врем’я люте”: *Їй так хочеться, щоб скінчилося “врем’я люте” і настав “садок вишневий коло хати”* (59: 2). Перебіг війни автор матеріалу, услід за Кобзарем, змальовує так: *Та поки що “неначе люди подуріли: самі на панцину ідуть і діточок своїх ведуть”... І мріють про те, щоб таке жахіття завершилось й прийшло нове життя* (59: 2).

Помітне місце серед мовних репрезентантів досліджуваного концепту займають метафоричні номінації, передусім метафори та метафоричні епітети, на зразок: *Схід України огорнутий страшною пеленою війни* (50: 6); *Сьогодні вели розмову щодо зупинення братовбивчої війни і стосовно євроінтеграції, адже країна давно заслужила щоб бути в європейській сім’ї* (48: 2). Війну називають ще *горнилом АТО: Бійці, які пройшли через горнило АТО, стануть надійним бар’єром проти корупції та іншої зарази* (67: 1); *голосом примар: Із Сходу чути голоси примар, Щоб воскресити динозаврів...* (34: 2); “хрещення вогнем”: *Частини й підрозділи, які пройшли “хрещення вогнем”, стануть основою для створення високопрофесійного війська* (67: 1); *кривавою бойнею: Україна сьогодні опинилася у страшному лихолітті кривавої бойні...* (63: 1); “грою м’язів”: *Москва продовжує “грати м’язами”* (34: 4).

До авторських маніфестантантів концепту “війна” належать лексеми, вжиті в переносному значенні, наприклад: “*кошмарити*”: *Коли диверсанти і сепаратисти почали “кошмарити” ситуацію в моєму рідному Маріуполі, я не зміг не поїхати туди* (40: 6) або “*захистити*”: *Москва вже обіцяє “захистити” не лише кримчан, а й мирних громадян у Харкові, Донецьку та Луганську* (23: 4).

Продуктивними в аспекті вербалізації концепту “війна” є словотвірні деривати, пов’язані з основним іменем концепту, як-от: іменник *воєнщина*: *З допомогою російської воєнщини вчинила державну зраду* (23: 2); дієслово *воювати* в різних особово-часових формах: *Де-факто Росія ще з березня відкрито воює з Україною навіть загарбала частину її території, хоч де-юре ця війна так і не була оголошена, і Путін не перестав від неї відхрещуватись* (48: 2) або *На генеральські посади треба ставити капітанів і майорів, які реально воюватимуть* (48: 3); прикметник *воєнний*, представлений у численних контекстах: *Це допоможе не згуртуватися перед воєнною загрозою* (19: 2); *Також він відвідав штаб воєнної округи УПА “Волинь-Південь” в Антонівцях* (57: 1); *Вочевидь, важливу роль у формуванні його світогляду відіграли розповіді про воєнні чари* (44: 5); *Ніхто тепер, зрозуміло, не вбиватиме власних синів, щоб отримати дозвіл громади на початок воєнних дій* (44: 2); *Для того, щоб перекрити кордон, треба ввести воєнний стан...* (50: 2).

Загалом “війна” – концепт когнітивно багатогранний. Відомо, що війна буває інформаційною, економічною, торгівельною і под., що є не менш важливими в контексті бойових дій. Так, інформаційна війна передбачає відповідний вплив на населення за допомогою засобів масової інформації, комп’ютерних мереж тощо з метою формування певної суспільної думки: *Інформаційна війна проти України з боку Росії ніколи не припинялася* (21: 3). Економічна базується на використанні заходів економічного характеру, спрямованих на послаблення економіки іншої держави: *Більше того, ця війна передбачає не лише продовження бойових дій, а й активну економічну війну – газовий шантаж, заборону на імпорт українських товарів та загальне згортання економічних контактів України...* (50: 3). Торгівельна засвідчує суперництво кількох держав із метою захоплення закордонних ринків: *Експерти не виключають можливості торгівельної війни з Росією* (53: 2).

Проведений аналіз продемонстрував, що концепт “війна” на шпальтах газети “Свобода” характеризується розгалуженим номінативним полем. До засобів його вербалізації належать одиниці різних мовних рівнів – лексичного, фразеологічного, граматичного, серед яких основне ім’я концепту та його синоніми, в тому числі й запозичені, атрибутивні і предикативні синтагми, фразеологічні одиниці. Чимало виявлено тропеїчних конструкцій на позначення відповідного концептуалізованого поняття, передусім метафоричних і метафоричних епітетів. Більшість мовних репрезентантів концепту є оцінно маркованими, що забезпечує емоційність, експресивність медіатекстів.

Встановлено, що автори газетних матеріалів про війну не лише послуговуються традиційними дискурсами української лінгвокультури номінативними засобами, а й використовують власні, нерідко образні, одиниці. Лінгвалізація досліджуваних концептів засвідчила симпатії й антипатії журналістів до понять війни і мирного вогню і захисників тощо. Усе це може стати предметом подальших наукових студій. Перспективним, зокрема, вважаємо ґрунтовне дослідження концептів «війна» і «мир» в аспекті реалізації ними опозитивних відношень українському етнокультурному простору на матеріалі інших текстів.

References

- Dijk van, Teun Adrianus. *Yazyk. Poznanie. Kommunikatsia (Language. Cognition. Communication)*. Moscow: Progress, 1989. Print.
- Entsyklopedychnyi slovnyk symboliv kultury Ukrayiny (Encyclopedic Dictionary of Symbols of the Ukrainian Culture)*. Korsun-Shevchenkivskiy: FOP Havryshko V. M., 2015. Print.
- Karasik, Vladimir. *Yazykovoy krug: lichnost, kontsepty, diskurs (The Language Circle: Personality, Concept, Discourse)*. Moscow: Gnozis, 2004. Print.
- Mekh, Nataliya. *Naskrizni kontsepty slovo, mova, dumka u filozofsko-relihiiniy ta movniy kartynakh svitovoyi Hryhorii Skovorody (The throughout Concepts Word, Language, Thought in Philosophical, Religious, and Linguistic World Picture of Hryhorii Skovoroda)*. Kyiv, 2005. Print.
- Pimenova, Marina. *Vvedenie v kognitivnyuyu lingvistiku (Introduction to Cognitive Linguistics)*. Kemerovo: Kemerovskiy universitet, 2004. Print.
- Popova, Zinayida, and Iosif Sternin. *Kognitivnaya lingvistika (Cognitive Linguistics)*. Moscow: AST: Vostochnyye knizhnyye izdatel'stva, 2007. Print.
- Slovnnyk ukrayins'koyi movy: v 11 t. (Dictionary of the Ukrainian Language in 11 volumes)*. Kyiv: Naukova dumka, 1970-1980. Print.
- Stepanov, Yuriy. *Konstanty: Slovar russkoy kultury (The Constants: Dictionary of Russian Culture)*. Moscow: Akademychnyye izdatel'stva, 2004. Print.
- Vorkachev, Sergey. “Lingvokulturologia, yazykovaya lichnost, kontsept: stanovlenie antropotsentricheskogo paradigmy v yazykoznanii (Linguocultutology, Language Personality, Concept: the Unfolding of Anthropocentric Paradigm in Linguistics)”. *Filologicheskie nauki (Philological Sciences)* 1 (2001): 64-72. Print.
- Zhaivoronok, Vitaliy. *Ukrainska etnolinhvistyka: Narysy (Ukrainian Ethnolinguistics: Essays)*. Kyiv: Dovira, 2007. Print.

List of Sources

Svoboda (Freedom), 2014: 7-69. *Print.*

Надійшла до редакції 06 жовтня 2017 року.

CONCEPT “WAR”: PECULIARITIES OF LINGUAL INSTANTIATION IN NEWSPAPER TEXT

Tetyana Vilchynska

Department of General Linguistics and Slavic Languages, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine

Abstract

Background: Studies of the peculiarities of lingual conceptualization of the cultural space through concepts have been one of the priority directions in the modern linguistics for a long time. Despite the fact that a plenty of conceptual units had been an object of thorough research, verbalization peculiarities of concept “WAR” in Ukrainian linguoculture was primarily beyond the scope of previous works. Only some of its certain have been analyzed by Lyudmila Venediktova, Ulyana Ivanova-Karpenko, Olexandr Kolesnyk, Halyna Yavorska etc. Furthermore, the investigation of concept “WAR” based on mass-media material remains a topical challenge.

Purpose. This research aims to point out specifics of the concept “WAR” verbalization in Ukrainian newspaper text, particularly in Svoboda – the newspaper of the Ternopil region – during 2014 when the articles about war were constantly present on its pages.

Results: The conducted analysis demonstrates that the concept “WAR” obtains an extensive nominative field on the Svoboda pages. The means of its verbalization consist of lexical, phraseological and grammar units. Here belongs the main name of the concept and its synonyms (including borrowed ones), attributive and predicative syntagmas, phraseological units. We found the glaring amount of figurative devices, especially metaphors and metaphorical epithets. Due to the fact that the majority of the concept lingual representations are stylistically marked with evaluation, media texts have a high level of emotionality and expressivity.

Discussion: There is a tendency for the authors of the newspaper texts about the war not only to use nominative means which are traditional for Ukrainian linguoculture but also to employ their own frequently figurative constructions. Lingual instantiation of the investigated concepts revealed journalists’ positive and negative attitudes to war and peace, enemies and defenders etc. These issues can become a subject of further research. We consider the rigorous investigation into the concepts “WAR” and “PEACE” in the aspect of realization of their oppositional relations in Ukrainian ethnocultural space based on different texts’ material particularly promising.

Keywords: Concept, war, verbalization, nominative field, newspaper text.

Vitae

Tetyana Vilchynska is Doctor of Philology, Professor, Dean of Faculty of Philology and Journalism, Professor of Department of General Linguistics and Slavic Languages in Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Her areas of research interest include cognitive linguistics, linguoculturology, and text linguistics.

Correspondence: tetyana_v@ukr.net